

луджа, убива беззащитния му братъ, който билъ на оздравяване, и занася главата му на турцитѣ.¹⁾

Бузлуджа.

За мѣстноститѣ и пѣтя къмъ *Бузлуджа* даватъ интересни подробности *Македонски* и *Хр. Милевъ*. Собствено, тия двама автори сж и най-достовѣрнитѣ по Х. Димитровия мрай на Бузлуджа.²⁾ Двама отъ другаритѣ на Х. Димитъръ ку прѣдлагали да ударятъ къмъ *Сръдня Гора*, но Х. Димитъръ отказалъ съ думитѣ: „Азъ ще вървя за Сливенъ, че каквото даде Господъ“. Водачътъ на четата е билъ *Теню Трифоновъ* отъ Шипка. Тя се промъква край Карагйолскитѣ поляни при Бузлуджа, за да чака тамъ останалитѣ надирѣ отъ умора и рани четници. Именно прѣзъ това врѣме Х. Димитъръ налита на башибозуцитѣ. За внезапното появяване на турцитѣ, които заградили четата, се разправя различно. Едни отдаватъ това на издайничество. Зипищяватъ куршумитѣ и изтощенитѣ отъ пѣтъ и гладъ четници се приготвятъ за послѣдния часъ, като взематъ позиции задъ дървета и канари. Това е било на 18-и Юлий, день четвъртъкъ, по единъ — два часа слѣдъ обѣдъ. Така щото четницитѣ се лутали отъ брѣга на Дунава до тукъ цѣли 12 дена, като сж имали петъ сражения, включително това на Бузлуджа.

Х. Димитъръ е билъ на едно по-високо мѣсто, до единъ джбъ, отъ дѣто слѣдъ смъртоносния гърмежъ е извикалъ: „братя, да умремъ като българи!“ Но куршумъ писва и го ударва въ главата. Х. Димитъръ пада, и послѣднитѣ му думи замръзватъ на окървавенитѣ му устни, за да се чуе само едно „сбогомъ“. . . . Това е чулъ само единъ младъ, близо до джба четникъ. Околнитѣ му другари се събрали при него, обрѣщали му трупа, но напразно. *Х. Димитъръ* склюпилъ очи навѣки. Заедно съ това настѣпва края и на другаритѣ му. Споредъ повечето автори, сражението е траяло три

¹⁾ Тодоръ Х. Николовъ е билъ тогава около 25 годишенъ и любимъ братъ на Х. Димитъръ, защото отъ всичко личало, че мязалъ на него. Взелъ е участие по приготовленията за убиването на доктора въ Сливенъ, знаелъ е за нападението на Али ефенди и лежалъ три години въ затворъ заедно съ баща си. Отшълъ е при Х. Димитъръ въ Букурещъ въ края на 1867 г. заедно съ най-големия си братъ Христати. Прѣзъ 1868 г. е билъ касиеръ на братовата си чета. Братовия му синъ Кръстю Асѣновъ, като свършва Варненската гимназия, заплтва се за Дебели Дялъ да намѣри убица на чичо си Тодора и да го накаже. Петко Бурунсуза прѣзъ това врѣме е гладувалъ отъ мизерия и билъ вече на умирање. Кръстю го намира въ такова положение, което го накарва да се просълзи; той се изплюлъ прѣдъ прѣдателя и се връща въ Сливенъ. Ср. биографическата скица за Кръстю у Страшимировъ, стр. 16.

²⁾ Описанието на Бузлуджа, или по български Ледница, с. у Милевъ, 22.